Raadsvoorstel

Zaaknummer: 2084434
Steller: A. Wakelkamp
Datum commissie: n.v.t.
Datum raadsvergadering:31 oktober en 7 november

Team: PC
Teammanager: Anita Wakelkamp
Portefeuillehouder: A. A. M. Boomgaars
E-mail: a.wakelkamp@hoorn.nl

Onderwerp
Vaststellen begroting 2024

Agendering
Ter besluitvorming

Bijlagen

1	Meerjarenbegroting 2024-2027
2	
3	
4	
5	

De raad besluit
De begroting 2024 vast te stellen, waarvan de belangrijkste besluiten zijn:

1. Het begrotingssaldo 2024-2027 vast te stellen en daarbij akkoord te gaan met:
   a. noodzakelijke bijstellingen, waaronder
      - het verhogen van de stelpost bouwkosten met € 100.000 vanaf 2025
      - de OZB, leges en tarieven trendmatig te verhogen met 3,2%.
   b. verwerken van de maatregelen beheersplan (fase 1) waarmee het begrotingstekort structureel wordt teruggedrongen met € 1,35 miljoen
   c. verwerken van het aanvullende dekkingsplan in 2025 door het inzetten van de begrotingsruimte 2024 en vrijval behoedzaamheidsreserve 2025.
2. Het college een bestuursopdracht te geven om bezuinigingsmogelijkheden in kaart te brengen waarmee het begrotingstekort structureel met € 10 miljoen kan worden teruggebracht vanaf 2026. En daarbij de volgende kaders mee te geven:
   a. de ambities uit het coalitieakkoord worden zoveel mogelijk ontzien;
   b. alle mogelijkheden tot uitgavenverlaging en inkomstenverhoging worden betrokken, inclusief onbenutte belastingcapaciteit;
   c. zowel wettelijke als niet wettelijke taken worden betrokken;
   d. beleidskeuzes gaan gepaard met gevolgen voor organisatie en bedrijfsvoering;
   e. verbonden partijen, gemeenschappelijke regelingen en gesubsidieerde instellingen worden niet uitgesloten
3. Het renteomslagpercentage 2024 vast te stellen op 0,8%
4. Het investeringsplafond 2024 voor vervangingsinvesteringen en de voorgestelde invulling daarvan vast te stellen (kapitaallasten € 515.000)
5. Nieuwe voorstellen die een structureel beroep doen op het begrotingsresultaat zonder dekking pas bestuurlijk af te wegen bij de Kadernota 2024.
6. De bijbehorende begrotingswijzigingen vast te stellen.

Samenvatting
In de begroting 2024 staan per programma en per beleidsveld de geplande resultaten en activiteiten voor het jaar 2024. Ook staat in elk programma (en elk beleidsveld) wat de verwachte uitgaven en inkomsten zijn voor 2024 en voor de jaren erna. Als laatste is een aantal (deels) verplichte paragrafen opgenomen, die een doorsnede zijn van de programma's.
De begroting 2024 is voor de jaren 2024 en 2025 sluitend gemaakt, maar laat vanaf 2026 een oplopend tekort zien naar € 16,5 miljoen. Belangrijkste reden is dat de inkomsten vanuit Rijk fors dalen. Conform de oproep van de VNG maakt Hoorn haar tekorten vanaf 2026 zichtbaar in de begroting. Als signaal naar het Rijk dat zonder extra geld de uitvoering van alle gemeentelijke taken niet meer mogelijk is. Gelijktijdig wordt voorgesteld om bezuinigingsmogelijkheden in kaart te brengen waarmee het begrotingstekort structureel met € 10 miljoen kan worden teruggebracht.

(bedragen x € 1.000)	2024	2025	2026	2027
Geactualiseerd begrotingsbeeld	665	123	-12.640	-16.486

1. Inleiding: reden van het voorstel

Aanleiding
De begroting is een wettelijk verplicht document. In de begroting worden de budgetten voor 2024 vastgelegd inclusief de bijbehorende resultaten. De begroting 2024 ligt nu ter besluitvorming voor.

Belang
De begroting 2024 moet voor 15 november bij de provincie aangeboden zijn en de provincie beoordeelt of de begroting reëel en structureel sluitend is. Als aan één van beide voorwaarden niet is voldaan, volgt preventief toezicht. Voldoet de gemeente er wel aan, dan is sprake van repressief toezicht. Dit laatste houdt in dat de begroting en alle begrotingswijzigingen gedurende deze periode ter goedkeuring aan de provincie moeten worden voorgelegd. De raad kan hier niet meer zelfstandig over besluiten.
De begroting 2024 is bijzonder omdat geen meerjarig sluitend begroting wordt gepresenteerd. Conform de oproep van de VNG maakt Hoorn haar tekorten vanaf 2026 zichtbaar in de begroting, als signaal naar het Rijk. Zonder extra geld is de uitvoering van alle gemeentelijke taken niet meer mogelijk. Desondanks wordt verwacht dat met het vaststellen van de begroting 2024 het toezicht vanuit de gemeente ongewijzigd blijft: repressief. De provincie is namelijk op de hoogte van de discussies tussen VNG en Rijk.

Centrale vraag
Stemt de Raad in met de begroting 2024 en bijbehorende financiële wijzigingen?

2. Beoogd maatschappelijk resultaat
De gemeente streeft naar een duurzaam reële begroting met behoud van een aantrekkelijke stad.

3. Bijdrage aan de duurzaamheidsambitie
Dit raadsvoorstel draagt zelf niet bij aan de duurzaamheidsambitie. Die staan wel beschreven in de begroting 2024.

4. Kaders
De Gemeentewet
Schrijft voor dat de gemeente een begroting vaststelt voor het komende jaar.

Het Besluit Begroting en Verantwoording gemeenten en provincies (BBV)
Schrijft regels voor waaraan de begroting moet voldoen.

Financieel toezicht door de provincie
De provincie heeft eerder beschreven welke onderwerpen zij meeneemt bij haar oordeel over het preventief toezicht. Het gaat om ontwikkelingen van het BBV die door de gemeente gevolgd moeten worden, het inzicht in de structurele begrotingspositie (incidentele lasten en baten), het sociaal domein en hoe de gemeente het BTW Compensatiefonds verwerkt in de cijfers

5. Argumenten

Vaststellen begrotingssaldo 2024-2027
Beslispunt 1 a t/m c
De kadernota 2023 is de basis voor de begroting 2024. Budgetten in de Kadernota zijn gewijzigd door raadsbesluiten in de maand juli en door noodzakelijke bijstellingen. Gezien de financiële situatie is geen ruimte voor nieuw beleid in deze begroting en is de focus om bestaande prioriteiten af te maken. Daarnaast is de besparingsopgaaf van de kadernota 2023 ingevuld (beheersplan fase 1). Voor de jaren 2024 en 2025 de opgaaf van ongeveer € 3 miljoen ingevuld, voor de jaren daarna is de opbrengst €1,35 miljoen.
Daarnaast is een aantal noodzakelijke bijstellingen meegenomen in de begroting 2024, waaronder een bijstelling van de stelpost bouwkosten van € 100.000. Dit om voldoende buffer in de stelpost te hebben om bouwkostenstijgingen van de grote projecten als stadsstrand, verbouwing stadhuis en renovatie Westfries Museum op te kunnen vangen. Verder zijn nog enkele areaaleffecten OZB meegenomen die niet in de kadernota 2023 zaten. In de begroting 2024 zijn alle leges, OZB en tarieven trendmatig verhoogd met 3,2%.

Zoals in de Kadernota al duidelijk werd, laten de "ravijnjaren" vanaf 2026 forse tekorten zien. Dit komt vooral doordat het Rijk van plan is om de manier te veranderen waarop ze geld aan gemeenten toekent. Om die reden heeft het Rijk de groei van het gemeentefonds vanaf 2026 buiten werking gesteld. Mede daardoor krijgen gemeenten structureel € 3 miljard minder om hun taken uit te voeren. De impact daarvan op de begroting van Hoorn wordt geschat op € 11 miljoen in 2027. Het kabinet heeft dit voorjaar besloten om het gemeentefonds vanaf 2027 te indexeren op basis van de ontwikkeling van het bruto binnenlands product. Hoe dit voor alle gemeenten inclusief. Hoorn uitpakt is vooralsnog onduidelijk.
Dit is de reden waarom Hoorn, samen met heel veel gemeenten in Nederland, het advies van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) volgt om deze negatieve effecten zichtbaar op te nemen in de meerjarenraming. Hiermee willen we benadrukken dat de financiële middelen voor gemeentelijke taken ontoereikend zijn en 100% compensatie rechtvaardig is voor de taken waarin het Rijk de gemeenten structureel te weinig compenseert. In lijn met het advies van de VNG hebben we ervoor gezorgd dat de jaren 2024 en 2025 sluitend zijn. Maatregelen die we daarbij voorstellen zijn het doorschuiven van een deel van het positieve begrotingsresultaat 2024 naar 2025 en het anticiperen op een extra vrijval in de algemene uitkering in 2025. We zijn ervan overtuigd dat de provincie, in haar toezichthoudende rol, tot een positief oordeel komt.

Bestuursopdracht besparingsopgaaf € 10 miljoen.
Beslispunt 2 a t/m f.

Los van de tekorten die het Rijk ons aandoet, blijven er tekorten zichtbaar waarvoor het gemeentebestuur aan de lat staat om structureel evenwicht te bereiken. Deze tekorten zijn begrijpelijk gezien de lopende investeringen in Hoorn, die gepaard gaan met risico's, een structureel tekort aan personeel en stijging van de prijzen van bouwmaterialen. Daarnaast betreft het tekorten die samenhangen met de eigen ambitie van Hoorn op een aantal grote projecten om de gemeente te verbeteren. Een deel van deze prioriteiten en ambities is nog onvoldoende op geld gezet in deze begroting (bijvoorbeeld Poort van Hoorn, binnenstadstoegang, hogere kosten beheersplannen onderhoud openbare ruimte). De verwachting is dat bij de kadernota 2024 beter inzicht is in de vraagstukken die nog onvoldoende op geld zijn gezet om dit integraal gewogen aan de raad ter besluitvorming aan te bieden.

Gezien de hierboven geschetste scenario's vraagt het college aan de raad om het college opdracht te geven om bezuinigingsmogelijkheden in kaart te brengen waarmee het begrotingstekort structureel met € 10 miljoen kan worden teruggebracht. Hiervan is ongeveer € 6 miljoen nodig om de eigen Hoornse beleidskeuzes op te vangen en de resterende € 4 miljoen achten wij noodzakelijk als buffer om tijdig weloverwogen keuzes te maken wanneer de situatie dit vereist. Dat zal namelijk afhangen van de uiteindelijke compensatie waarmee het Rijk over de brug komt. Als het Rijk niet tot 100% compensatie komt, willen we voorbereid zijn. Gelijktijdig maakt een pakket van € 10 miljoen het ook mogelijk om met de gemeenteraad keuzes te maken op waar wel en waar niet op besparen. Het is essentieel om tijdig te beginnen met de bestuursopdracht, de eerste contouren daarvan zichtbaar te maken in 2024 en tot concrete besluitvorming te komen in 2025. Zo kunnen de eerste maatregelen vanaf 2026 van kracht worden en waar mogelijk al in 2025. Ondertussen staan de ontwikkelingen niet stil en gaan de onderhandelingen met het Rijk door. De voor te leggen bezuinigingsmaatregelen en eventuele aanpassingen van de bezuinigingsopdracht worden opgenomen in de reguliere begrotingscyclus.

Wij stellen de raad voor om bij de bezuinigingsopdracht de volgende kaders mee te geven:

- De ambities uit het coalitieakkoord worden zoveel mogelijk ontzien;
- Alle mogelijkheden tot uitgavenverlaging en inkomstenverhoging worden betrokken, inclusief onbenutte belastingcapaciteit;
- Zowel wettelijke als niet wettelijke taken worden betrokken;
- Beleidskeuzes gaan gepaard met gevolgen voor organisatie en bedrijfsvoering;
- Verbonden partijen, gemeenschappelijke regelingen en gesubsidieerde instellingen worden niet uitgesloten.

Vaststellen rente omslagpercentage
Beslispunt 3.
Om de financieringslasten van de gemeente te verdelen over alle investeringen wordt jaarlijks een renteomslagpercentage berekend. De netto rentelasten worden daarbij gedeeld door de boekwaarde van alle te financieren investeringen. Ieder jaar wordt in de begroting het renteomslagpercentage beoordeeld op actualiteit.
De renteomslag komt in 2024 uit op 0,8%. Ten opzichte van de begroting 2023 is dit een stijging van 0,5 procentpunt. Dit is conform de verwachting die we hadden bij de begroting 2023 en waarmee we in de begroting 2023 al financieel rekening hebben gehouden. De verwachting is dat de rekenrente door de stijgende rentes in de jaren 2025 en verder doorstijgt. We monitoren goed of dit binnen de extra gereserveerde middelen voor rente in de begroting 2023 blijft. Uitgebreide toelichtingen zijn opgenomen in paragaaf Financiering.

Vaststellen investeringsplafonds (vervangingsinvesteringen)
Beslispunt 4.
In de kadernota 2019 heeft de gemeenteraad besloten dat bij de kadernota de bedragen van de verschillende investeringsplafonds voor het daaropvolgende jaar worden vastgesteld. Daarnaast is besloten dat in de kadernota de lijst van voorgenomen investeringen (per plafond) wordt opgenomen en dat de raad deze lijst voor kennisgeving aanneemt. In de kadernota 2023 is deze lijst niet opgenomen, vandaar dat de lijst met voorgenomen vervangingsinvesteringen expliciet in de begroting 2024 is opgenomen en ter vaststelling wordt aangeboden. Uit oogpunt van inkoop en aanbesteding zijn geen specifieke investeringsbedragen per individuele investering opgenomen, maar in plaats daarvan alleen de totale kapitaallasten.
In de kadernota 2023 is het totaal van de investeringsplafonds verhoogd met € 50.000, waardoor het totaal van investeringsplafonds in 2024 sluit op € 515.000.

Nieuwe besluiten zonder structurele dekking integraal afwegen bij de kadernota
Beslispunt 5

Het financieel beeld biedt geen ruimte voor nieuwe wensen met structurele financiële consequenties die een extra beroep doen op het begrotingsresultaat vanaf 2026. Vanaf 2026 ligt al een stevige opgaaf om in die jaren tot een sluitende begrotingsresultaat te komen. Het college heeft de organisatie daarom de opdracht gegeven om tussen nu en de kadernota niet met nieuwe voorstellen te komen waarvoor geen dekking aanwezig is. De kadernota is immers het volgende moment om deze bestuurlijk integraal af te wegen.
Het college stelt de raad voor om dit uitgangspunt te bekrachtigen bij het vaststellen van deze begroting. Uitzondering hierop vormt de besluitvorming rondom de grondexploitatie stationsgebied Poort van Hoorn. Dit besluit wordt in december aan raad voorgelegd inclusief business case.

De septembercirculaire is 19 september j.l. gepubliceerd door het Rijk. De financiële effecten van de septembercirculaire worden niet meer verwerkt in de begroting 2024. De raad wordt via een aparte brief geïnformeerd over de financiële effecten van de septembercirculaire waarna de effecten in een eerst volgend P&C document verwerkt worden in de begroting.

6. Maatschappelijk draagvlak en participatie

Is voor dit raadsvoorstel niet onderzocht.

7. Financiële gevolgen

Met het vaststellen van deze begroting worden de budgetten 2024 en verder aangepast. Na vaststelling van de begroting 2024 is het begrotingssaldo de komende jaren als volgt.

(bedragen x € 1.000)	2024	2025	2026	2027
Geactualiseerd begrotingsbeeld	665	123	-12.640	-16.486

In afstemming met de raad worden vervolgafspraken gemaakt over een besparingspakket van oplopend € 10 miljoen en zet Hoorn zich blijvend in richting het Rijk, samen met provincie en andere gemeenten, om de compensatie vanuit het Rijk voor gemeentelijke taken te verbeteren.

8. Communicatie

De begroting 2024 wordt gepubliceerd op de website van de gemeente. Een infographic wordt opgesteld om de highlight van de begroting 2024 te delen en deze wordt binnenkort ook aan de gemeenteraad aangeboden.

9. Realisatie

Na vaststelling van de begroting wordt deze voor 15 november aan de provincie gestuurd om te voldoen aan de wettelijke eisen. De provincie houdt financieel toezicht op de gemeente.

Hoorn, 03 OKT. 2023

het college van burgemeester en wethouders van Hoorn,

de secretaris, de burgemeester